

LISICA I GROŽĐE

Ezop

Gladna lija, tražeći sebi hrane, vidje vinovu lozu, pa pod lozom stane. Ogleda je, ima li na njoj roda, da joj gladnoj slatke hrane poda.

Ima grožđa, baš krasna. Samo da se i ubrati može. Ali se loza oko brijesta vije, pa je teško do njega doći. Teške brige lisicu sad muče.

Ona misli misli svakojake; skočila bi, da imade krake. Poletjela bi, da imade krila. Mlatila bi, da imade ruke; ali ih nema, pa sad eto teške muke.

Vidi lija da se grožđa neće dočepati, protiv srca grožđu se nasmije i reče: „Brala bih te, ali si kiselo, a ja berem samo grožđe zrelo!“

PITANJA

Smatrajte basnu umjetničkim opisom jednog sustava. Odgovorite na postavljena pitanja koja se odnose na danu basnu. U pitanjima na zaokruživanje samo je jedan odgovor točan.

1. Što je od navedenoga bitno svojstvo lije? (1 bod)
  - a) Gladna je.
  - b) Umorna je.
  - c) Ne jede kiselo.
2. Što je posljedica sve veće gladi lije? (2 boda)
  - a) Može skočiti više.
  - b) Ne može skočiti više.
  - c) Ima sve više briga.
  - d) Ima sve manje briga.
3. Zbog čega lija ne može pojesti grožđe? (1 bod)
  - a) Kiselo je.
  - b) Previsoko je.
  - c) Svijeno je.
4. Lija bi skočila da ima krake, poletjela da ima krila, mlatila da ima ruke. Koji od sljedećih pojmova obuhvaća navedene radnje? (1 bod)
  - a) Glad.
  - b) Mudrost.
  - c) Fizička sposobnost.
5. Neka X označava pojam kojeg ste zaokružili u 4. zadatku. Što je od navedenoga točna relacija? (1 bod)
  - a) Što je X veći brige lije rastu.
  - b) Što je X veći brige lije su manje.
  - c) X i brige lije nisu izravno povezani.
6. Objasnite vezu drveta brijesta i dostupnosti grožđa. (2 boda)
7. Kojom jednom riječi biste opisali posljednji odlomak basne? (2 boda)
8. Navedite šest elemenata sustava iz basne. (6 bodova)
9. Navedite i opišite dvije relacije između grožđa i gladi. (2 boda)
10. Skicirajte dijagram uzroka i posljedica sustava iz basne. (5 bodova)
11. Koja dva elementa sustava nisu izravno povezana? Objasnite odgovor. (2 boda)
12. Basne se odnose na ljude. Interpretirajte neku od relacija dijagrama uzroka i posljedica, skiciranog u prethodnom zadatku, kao ponašanje ljudi. (3 boda)

RJEŠENJA

1. Što je od navedenoga bitno svojstvo lije? (1 bod)
  - a) *Gladna je.*
  - b) Umorna je.
  - c) Ne jede kiselo.

2. Što je posljedica sve veće gladi lije? (2 boda)
  - a) Može skočiti više.
  - b) Ne može skočiti više.
  - c) *Ima sve više briga.*
  - d) Ima sve manje briga.

3. Zbog čega lija ne može pojesti grožđe? (1 bod)
  - a) Kiselo je.
  - b) *Previsoko je.*
  - c) Svijeno je.

4. Lija bi skočila da ima krake, poletjela da ima krila, mlatila da ima ruke. Koji od sljedećih pojmova obuhvaća navedene radnje? (1 bod)
  - a) Glad.
  - b) Mudrost.
  - c) *Fizička sposobnost.*

5. Neka X označava pojam kojeg ste zaokružili u 4. zadatku. (1 bod)
Što je od navedenoga točna relacija?
  - a) Što je X veći brige lije rastu.
  - b) Što je X veći brige lije su manje.
  - c) *X i brige lije nisu izravno povezani.*

Napomena: Ako je u 4. zadatku zaokružen pogrešni odgovor a) onda je točno rješenje ovog zadatka a). Ako je u 4. zadatku zaokružen pogrešni odgovor b) onda je točno rješenje ovog zadatka c). U tim slučajevima je odgovor b) pogrešan.

6. Objasnite vezu drveta brijesta i dostupnosti grožđa. (2 boda)

Drvo brijesta je okolina za liju i grožđe (tj. vinovu lozu). Vinova loza obavija drvo brijesta. Zbog toga se loza mogla podići na toliku visinu da hrana (grožđe) nije dostupna liji. Veza je negativna jer viši brijest znači manje dostupne hrane.

7. Kojom jednom riječi biste opisali posljednji odlomak basne? (2 boda)

Izbor.
Ili: odluka, odabir, ...

8. Navedite šest elemenata sustava iz basne. (6 bodova)

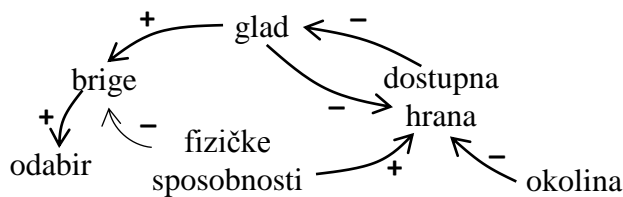
1. glad, 2. fizička sposobnost, 3. brige, 4. izbor, 5. dostupna hrana i 6. okolina.

Prihvaćaju se i mnogi drugi nazivi, npr. potrebe umjesto gladi; mogućnosti umjesto fizičkih sposobnosti; misli ili svijest umjesto briga; izgovor ili odluka umjesto izbora; grožđe, slatko grožđe ili hrana umjesto dostupne hrane te grana, brijest, drvo ili visoko drvo umjesto okoline. Prihvaćaju se i različite oznake elemenata, npr. E_1 , E_2 , E_3 , E_4 , E_5 i E_6 , ako su popraćene točnom definicijom.

9. Opišite dvije relacije između grožđa i gladi. (2 boda)

Što je lija gladnija više će jesti pa će ostati manje dostupnog grožđa. Što je više dostupnog grožđa lija će više utažiti glad, tj. njena glad će biti manja ili neće biti gladna.

10. Skicirajte dijagram uzroka i posljedica sustava iz basne. (5 bodova)

Mjerimo razinu gladi, postizivu visinu za fizičke sposobnosti, intenzitet briga, postojanje odabira o odlasku, dostupnu količinu hrane, a visinu grozdova za okolinu.

11. Koja dva elementa sustava nisu izravno povezana? Obrazložite odgovor. (2 boda)

Glad i okolina nisu izravno povezani. Izravna veza bi značila da svojstva okoline utječu na glad lisice (jer je to njeno mjerljivo svojstvo) a prema basni to nije tako. Glad i okolina su povezani neizravno jer svojstva okoline određuju količinu dostupne hrane.

12. Basne se odnose na ljude. Interpretirajte neku od relacija dijagrama uzroka i posljedica, skiciranog u prethodnom zadatku, kao ponašanje ljudi. (3 boda)